

FORUM

ČESKOSLOVENSKO

1999

TSJEKKISK-NORSK FORUM

č. 32, leden 1999

nr.32, januar 1999

Všechno nejlepší v novém roce,

který je už desátým rokem našeho krajan-
ského spolku!

Jistě ne vždycky a už vůbec ne všem vypl-
nil spolek jejich očekávání, přesto si ale
myslím, že to je úspěch. Nesmíme totiž
zapomenout na věci, které mluví proti.
Není nás tu moc a už proto jsou rozdíly
mezi námi markantnější než v početnějších
skupinách. Především ale, jak ostatně bylo
zmněno na oslavě 28.října, Češi mají ten-
denci splynout s novým prostředím a
z toho pohledu se krajanová činnost jeví
spíše jako paradox. Na příkladě zahranič-
ních Norů ale vidíme, že v tom patrně žád-
ný konflikt není. Záleží ovšem do velké
míry na náplni činnosti a zaměření spolku.

A právě tohle by mělo být záležitostí
všech, ne jenom výboru a už vůbec ne věci
jednotlivce, jakkoliv by se pro spolek
obětoval. V téhle souvislosti bych chtěl
ocenit jak angažovanost všech dosavadních
výborů, tak i iniciativu členské obce vždy,
když bylo třeba pomoci. Domnívám se, že
další existence spolku závisí na tom, jak se
podaří tuto angažovanost udržet. Dobrým
receptem je nabídka, která je zajímavá,
aniž by to zároveň znamenalo neúměrnou a
dlouhodobou zátěž pro několik dobrovol-
níků. Řešení je nasnadě:

musíme se střídat! Takové řešení přinese
navíc různorodost aktivit. Alternativy jsou
buď více méně stálý výbor, což není moc
napínavé, nebo postupný zánik spolku,
nejspíš obojí.

Proto se na vás obracím s výzvou: máte-li
zájem o další činnost spolku, zvažte jestli
není na čase se aktivně zapojit, případně
navrhněte někoho z vašeho okolí, o kom
víte, že pomůže a především přijďte na
výroční schůzi, kde se tyhle věci budou
řešit. Zmiňuji se o tom všem s předstihem,
protože je to důležité (schůze bude
v březnu, pozvánka přijde zvlášť).

Z dalších chystaných akcí bych chtěl při-
pomenout setkání na ambasádě (podrob-
nosti uvnitř). Mnozí se navíc jistě setkají
na společném plese s Rakouským spolkem
či na dalším večeru české hudby v Barratt
Due Musikkinstitut.

Těšíme se na všechna příští setkání!

Za výbor spolku

Karel Babčický

Vzpomínka Hany Šklíbové na rok 1918 a vlastní novinářské začátky

Hana Šklíbová (1898-1987) byla česká novinářka solidního prvo-republikového typu. Intelektuálně se vyvíjela pod vlivem osobností jakými byli T. G. Masaryk, Karel Čapek a Ferdinand Peroutka. V Peroutkově 'Pří-

tomnosti' sdílela po delší dobu psací stůl s Kafkovou přítelkyní Milenou Jesenskou. Za druhé světové války žila na venkově. Přátelé si k ní jezdili pro potraviny. Že zásobovala agenty žijící v ilegalitě se dozvěděla až po válce. Po komunistickém puči vedla její životní cesta do exilu, do Rozhlasu Svobodná Evropa, kde pracovala více než 20 let. Jako pensistka se přestěhovala do Oslo. V české obci je nás víc kdo s vděčností vzpomínáme na příjemné chvíle a kultivované rozmluvy v jejím miniaturním bytě v Hølandsgate. Skromnost a nedůvěra k vlastní paměti jí bohužel bránily v sepsání vlastních životních zážitků. V roce 84 mi dovolila pořídit několik krátkých nahrávek svých vzpomínek. Následující text je zredigován podle nich.

M.K.

V roce 1918 mi bylo 20 let. Když o tom teď uvažuji, hlavní pocit nás mladých, pokud šlo o 1. světovou válku byl, že je to ohromná křivda, křivda vůči mé generaci. Už když válka začala, měla jsem dojem, že válka je přece věcí minulosti, že v přítomnosti se to nemůže stát. A teď to na nás spadlo. Ohromná křivda.

První válečné léto jsme trávili na venkově, dům stál u nádraží u hlavní trati na Brno. Na Sv. Annu se chodívalo s květinami na

hřbitov, nádraží bylo již plné venkovanů s kyticemi, když náhle v sedm hodin ráno začali vylepovat žluté vyhlášky - Manifest Mým národům. Válka. Ale jaká bude, nikdo nevěděl. Začaly jezdit vojenské vlaky. Pro mne, šestnáctiletou osobu, to byl ohromný zážitek. Po celou válku se ty intenzivní pocity stupňovaly. V Čechách v té době nikdo opravdovou bídu nepamatoval, a najednou vážlo zásobování, pro tzv. průměrného občana to byla krutá léta. Výměnný obchod, objevili se keřasové, peníze ztrácely cenu, kdo si upsal Rakouskou válečnou půjčku, měl potom bezcenné papíry. Po takovéhle křivdě přece musí přijít nějaká spravedlnost. Mládež v mém okolí byla proti Rakousku, věděli jsme, že za hranicemi je Masaryk a nějací vojáci, ale nevěděli jsme nic moc konkrétního, než že tam venku hájí naše zájmy. Na druhou stranu Dyk, Kramář, Rašín, lidé za Rakouska zavření, kteří měli být popraveni, dostali náhle milost. S těmi byla mezi lidem veliká sympatie. O Dykovi a Kramářovi se mezi lidmi mluvilo, o Masarykovi tolik ne.

Ona ta první válka, jak mi to teď připadá, byla jaksi 'lidštější'. Taková hrůza a svinstvo, které přišlo s druhou válkou, s nacisty a potom komunisty, to první válka ještě nebyla. Možná se mi to jen tak jeví, protože jsem tehdy byla mladá a o válku jako celek, její širší souvislosti, se zase tak moc nestarala, a mladý člověk to také lehčeji snášel, ale mám opravdu dojem, že to právě bezpráví a svinstvo přišlo až s druhou válkou. Na něco takového jsme v první válce ještě nebyli připravení.

Žila jsem v Hradci Králové a dělala angličtinu a francouzštinu na soukromé škole a pak jsem chodila do lycea. Přišel osmnáctý rok a nás to všechny strhlo s sebou. Ohromné nadšení pro republiku! Nikdo nezměří, co se v těch prvních letech Republiky udělalo práce.

V roce 1918 se už zjara říkalo: 'Rakousko je namydlený'. Ale co přijde, o tom se ne-

mluvilo. Jednoho dne jsem šla do města nakupovat. Potkávám lidi a vidím, že se něco děje. Slyším lidi říkat: 'V Praze je revoluce... Rakousko prohrálo... na hejtmanství je nový úřad... pojdte na nádraží'. Takovéhle různé útržky. Běželi jsme na nádraží k večernímu vlaku. Přijel vlak, na lokomotivě měl dva červenobílé praporky, začalo se zpívat 'Kde domov můj', vojáci salutovali, muži smekali klobouky. Vlak přivezl čerstvé noviny z Prahy, ještě vlhké z tiskárny, dva listy: 'Lide československý, jsi svoboden!' To byl veliký okamžik, na který není možné zapomenout. Zpátky s námi šli dělníci z továrny Marke-Bromowski, pozdější Škodovka, šli jsme na hejtmanství, abychom se dozvěděli, co dál. Provolávalo se 'Máme svobodný stát!' V Praze jsme už měli republiku, ale v Hradci jsme to ještě nevěděli. Ten první den se také ještě nezpívalo 'Nad Tatrou...', zpívalo se 'Hej Slováci'.

Druhý den nás tatínek, bratra a mne, zavedl na Národní výbor a povídá: 'Vedu Vám tady dva pracovníky.' Tak jsme se přihlásili jako dobrovolníci pro Republiku.

Na náměstí se vyhlašovala Republika, ale rakouští úředníci ještě úřadovali. Jeden z nich, vicepresident soudu Rott, měl zrovna vyhlášovat rozsudek. A teď nevěděl jak! Obraz Císaře pána už byl na zemi, opřený obličejem ke zdi, jménem Jeho Veličenstva se to vyhlásit nemohlo, co teď? Tak poslal jednoho úředníka, aby se na tom novém úřadě zeptal, jménem čeho to má vyhlásit. Na Národním výboru seděl zrovna nějaký vysokoškolák, filosof a ten řekl: 'Vyhlášte rozsudek ve jménu svrchovanosti lidu!' Byl to jediný rozsudek v Hradci Králové, vyhlášený ve jménu svrchovanosti lidu. To je přece krásné.

Když jsme 28.října šli z nádraží a zpívali 'Kde domov můj', byl to okamžik naprosto čiré, skoro dětské radosti. Jak jsme šli přes most přes Labe, začali vojáci házet do vody ty rakouské orlíčky. Lidé jásali, s každým orlíčkem jsme topili kus Rakouska,

kus minulosti, a cítili jsme, že se před námi otevírá úžasná budoucnost.

Tehdy bylo v lidech tolik ochoty a dobré vůle, že ve mně ten pocit zůstal dodnes. Jako sokolky jsme byly hned devětatřicátého poslány na nádraží, kde se pro vojáky vyvařovala bramborová polévka. Škrabaly jsme ohromné spousty brambor. V Hradci byl maďarský pluk, všichni se chtěli dostat rychle domů, tak jim sokolky vařily polévku. S Věrou Voženilkovou, se kterou jsem se později stýkala v Praze a v exilu v Americe i v Mnichově, s tou jsme vypomáhaly v nemocnici až do poloviny prosince. Zapomíná se, že při převratu šlo především o to, aby věci zůstaly v chodu, spíš než aby se rušily. Ono to Rakousko, svým způsobem, až do poslední chvíle dobře fungovalo.

Já jsem republikánka, hrdá na to, že jsem republiku zažila a něco v ní dělala. Republika, to bylo dvacet fantastických let, zvláště těch prvních deset. Byla v tom jakási bezstarostnost... samozřejmě ne pro všechny, ale pro nás, studenty, novináře, tak trochu intelektuály. Masaryk nám ohromně imponoval. Když se vrátil z exilu, bylo mu 68 let, byl to starý člověk, a přitom dokázal tak mnoho. Jeho život měl smysl. Imponoval svojí prací. Nikdy pro nás nebyl tím 'tatičkem', co z něj později udělali.

V Hradci jsem byla ve všech možných spolcích, to byla taková česká nemoc. Každý večer jsem někde byla. Dvakrát týdně Sokol, dvakrát týdně Masarykova lidovému výchovná škola, k tomu občas Alliance Francaise, IWCA, atd. Všude potřebovali někoho mladého, kdo by pomáhal, dělal zapisovatele a podobně. Tak kdo? Šklíbová byla ochotná. Tím jsem se také dostala k opravdovým novinám. Začala jsem psát referáty a poznámky o společenském a kulturním dění. Nejdřív do místních novin, Osvěty lidu a Stráže pokroku, a později, v Praze, do Demokratického zítřku. To bylo všechno zadarmo. Ve čtyřiatřicátém jsem

jela na devět měsíců jako au pair do Anglie a psala odtamtud kurzívy do Národních listů. Šéfredaktor dr. Hoch povzbuzoval ženy, aby psaly do novin. Bylo to částečně namířené proti starému Kramářovi, který tam ženské mít nechtěl. Ženskou hlídku tam vedla Milena Jesenská. Tehdy, kolem r.24, jsem se s ní stýkala. Později se naše cesty znovu zkřížily v 'Přítomnosti', kde jsme se dělily o společný psací stůl.

Republika znamenala velikou změnu pro ženy. Moje generace byla první generací žen a dívek, která šla hromadně do zaměstnání a do škol. Za Rakouska se ženy, které pracovaly ve státní službě, učitelky, na poště a pod., nesměly vdát. Jakmile se vdaly, musely státní službu opustit. Za Rakouska byly dívky na universitě vzácností. A neměly to lehké. Když si kupříkladu Anna Honzáková otevřela lékařskou praxi, byla její pacientkou herečka Hana Kvapilová. Kvapilová měla cukrovku a zemřela. Honzákové udělali nějakí pitomci před domem demonstraci a volali 'První česká lékařka zabila první českou herečku.'

Dnes je těžké pochopit jak mnoho pro moji generaci znamenalo Rusko. Nevěděli jsme o něm nic, ale četli jsme ruskou literaturu, Dostojevského, Tolstého, Čechova. Imponovala nám jejich kultura, že se v těch románech mluvilo tolik francouzsky, hlavně v Tolstém. Tenhle zkreslený obraz Ruska jsem si opravila teprve přečtením Masarykova 'Ruska a Evropy'. Ale na ruské literatuře jsme vyrostli. Můj bratr uměl až do svých osmdesáti let zpaměti dlouhé pasáže z Dostojevského. Že je to ve skutečnosti všechno trochu jinak jsme se dozvěděli až později. Znali jsme jen tu tenoučku kulturní slupku. Co se potom vyvalilo za tím, o tom jsme neměli ani potuchy.

Někdy ve 48-mém jsme v New Yorku jednou seděli u Peroutků, a Ferdinand Peroutka měl všelijaké námítky a negativní poznámky, pokud šlo o první republiku. Já jsem se ho v jednom momentě zlomyslně

zeptala: 'Pane šéfredaktore, měl vy jste tu první republiku vůbec rád?' Podíval se na mě udiveně a povídá: 'Každá porota by mě musela osvobodit, kdybych vás za tuhle otázku zaškrtil.' Ono to tak skutečně bylo. Pro Peroutkovu a moji generaci bylo naprostou samozřejmostí, že pro republiku nepracujeme z žádného jiného důvodu, než že ji prostě máme rádi.

V roce 1984 zaznamenal Michael Konůpek

O důvěře

Když jsem se nedávno vrátila do Norska, zažila jsem podivnou příhodu, ze které se vám chci vypovídat.

Jdouc si vybrat peníze z konta prodělala jsem šok, když mi sdělili, že na kontě žádné peníze nemám, naopak jsem v minusu. Vzhledem k tomu, že jsem brala zrovna když jsem byla v Praze, měla jsem jakž takž přehled o množství peněz a zdálo se mi to nemožné. Vyžádala jsem si tedy výpis z konta a zjistila, že tam figuruje částka 4.400,- NOK, což je přesně tolik, kolik jsem se marně snažila vybrat v českých korunách v jedné minibance v Celetné. Peníze jsem nedostala, namísto toho přišlo jen sdělení, že bohužel nemají spojení s mou bankou. Takže jsem spravedlivě rozhořčená zatelefonovala do své banky a celou příhodu jim krkolomně vysvětlovala. Načež se mě paní na druhém konci drátu zeptala: "Takže vy jste ty peníze nedostala?" A já řekla, že opravdu ne. Na což ona odvětila: "Tak já vám tu transakci vymazávám". A skutečně jsem v tu chvíli měla na kontě zpátky 4.400,-.

Nevím přesně o čem tahle příhoda vypovídá, jestli o vztahu k zákazníkovi, nebo o důvěře v člověka. Spíš to druhé. Každopádně je hezká a tak trochu o poměrech tam a tady.

Líba Jevnaker

Zprávy z Českého velvyslanectví

- Prostřednictvím Českého velvyslanectví jsme obdrželi informaci o ustanovení podvýboru pro styk s krajaný při zahraničním výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Podvýbor pracuje v následujícím složení:

předseda

Jiří Karas (KDU-ČSL),

členové

Miroslav Máče (ČSSD),

Petr Mareš (US),

Jan Svoboda (ODS),

Jaroslav Štrait (KSČM),

Petr Šulák (ČSSD).

Přikládáme faksimile dopisu předsedy podvýboru, kterým se na nás obrací.

- Po delší přestávce se chystáme obnovit pravidelná setkání na velvyslanectví. Na rozdíl od dřívější praxe hodláme upustit od promítání filmů. Namísto toho bude příležitost k přátelskému setkání a debatě

o věcech, které nás všechny zajímají. **První setkání se uskuteční ve čtvrtek 18. února v 18⁰⁰.** Pan velvyslanec Kypr se s námi podělí o svoje zážitky z událostí na Balkáně, kterých měl možnost se přímo účastnit jako člen Pozorovatelské mise ES.

- Velvyslanectví přichází s nabídkou půjčování českých knih, především dětských. Nabídka je možné využít kdykoliv v úředních hodinách. Doporučujeme předchozí domluvu se sekretářkou paní Dobiášovou, telefon 22 43 00 34.

- Po nedávné výstavě k 80. výročí republiky se v Deichmansk bibliotek chystá, nejspíše na duben, další výstava věnovaná významné osobnosti české kultury. Bližší údaje budou oznámeny ve zvláštní pozvánce.

Mikulášský večírek

Na další stránce přinášíme pár záběrů z vydařeného setkání v Technologisk Institutt. Večer dal mimo jiné NOK 3.000,- vybraných na podporu Dětského domova v Mostě.

Srdečný dík všem dárcům, obnos je již předán!

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

JUDr. Ing. Jiří Karas
předseda podvýboru zahraničního výboru
pro styky s krajaný

V Praze dne 9. prosince 1998

Vážení krajané, vážení přátelé,

při zahraničním výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byl ustaven podvýbor pro styky s krajaný. Pokládám si za čest, že jsem byl zvolen předsedou tohoto podvýboru. Odpovědně se seznamuji se vším, co by mělo být obsahem naší činnosti ve vztahu k Vám, ve Vašem zájmu, ale i v možnostech naší vlasti.

Za sebe - ale jistě nejen za sebe - konstatuji, že jsme připraveni k maximální vstřícnosti při jednání s Vámi, při navazování kontaktů a při posuzování Vašich podnětů i problémů.

Těším se na Vaše dopisy a na případná osobní setkání.

S přáním milostiplného prožití svátků vánočních

v úctě

Česky nebo norský?

Žijete daleko od svého rodného kraje, který však stále alespoň trochu považujete za domov? Chcete, aby i přes veškerý vliv všudypřítomné skandinávské kultury kolovalo vašemu potomkovi v žilách alespoň trochu té pravé české krve? Chcete, aby kromě Hanse Christiana Andersena znal váš svišť také třeba Karla Jaromíra Erbena, či Boženu Němcovou? Aby, když se řekne Praha, věděl, kde je Karlův most, a kdo to ten Karel IV. vlastně byl? Jestli je aspoň některá z vašich odpovědí kladná, tak se vás dovolím ještě zeptat něco navíc. Myslíte si, že i přes všechnu vaši snahu se vám daří zachování českých tradic ve vaší rodině? A nebo by to mohlo být lepší?

Možná, že vás osloví následující nabídka české dívky, absolventky Pedagogické fakulty v Hradci Králové s aprobací pro základní školy, která se rozhodla od léta letošního roku zkusit své štěstí zde na chladném severu. Těžké rozhodování o tom, jestli opravdu odejít ze svého zaměstnání a vydat se do neznáma pro ni bude rozhodně lehčí, bude-li vědět, že své vzdělání, zkušenosti z praxe a především obrovskou chuť do práce, která ji moc baví bude moci uplatnit i zde – v Norsku – v okolí Oslo.

Máte-li pocit, že by nebylo od věci, aby vaše děcko poznalo alespoň trochu, jak chutná česká škola a jak krásná je mateřština jeho rodičů, ozvěte se na následující číslo: 66843937 a ptejte se po Jiřím Felcmanovi – to jsem já, který tady v této záležitosti funguje jako jakýsi prostředník, či ještě lépe organizátor a prodloužená ruka. Společně probereme veškeré vaše dotazy. Tento článek píšou jen proto, abych zjistil, jestli vůbec má cenu něco podobného organizovat. Až podle vašeho zájmu a po dohodě s vámi bychom se domluvili na formě, času ... apod. V případě většího zájmu není nereálné získat finanční krytí ze strany některé z komun.

Jiří Felcman

Jazykové záludnosti

I když dlouhá léta strávená v Norsku způsobila, že většina české obce funguje dvojjazyčně, nikdo nemůže prohlásit, že to je zcela bez problémů. Situace se zviditelnila zvláště po převratu, kdy se často ocitáme v situaci, kde si nelze vypomoci mícháním výrazů z obou jazyků. Znovu a znovu narážíme na slova či výrazy, pro které není snadné okamžitě najít vhodný ekvivalent.

Nebylo by možná marné využít příležitostně těchto stránek na výměnu zkušeností s řešením podobných hlavolamů. I když nejfundovanější názor jistě mají překladatelé a tlumočníci, potykáme se s tím všichni a čím víc hlav, tím víc rozumu!

Na začátek nabízím několik norských slov a výrazů, se kterými mám sám problémy: *utfordring – taper – silkeføre - (å) pese - (å) orke - (å) oppdatere - omstendig – smør på flesk.*

Nemám pochyby, že k nim existují adekvátní české výrazy, ale jaké? A jsou stejně obvyklé v běžné mluvě jako jejich norské protějšky? Podobné příklady je možné nalézt i v opačném směru. Máte-li jakékoliv návrhy, jak podobných hlavolamů, tak i řešení, ozvěte se! Jde především o běžně užívaná slova a výrazy, v jednom či druhém jazyce.

Jiná věc je proč k takové disparitě dochází. Proč např. v norštině (a i v angličtině) poměrně frekventované slovo *taper* (srovnej *samfunnstapere*) nemá v češtině samozřejmý ekvivalent. Je to proto, že pro něj není použití? Ale to už je zase jiná záležitost.

Karel Babčický

